

лежи брз раст. Натаму, не може да спориме за бројки кога станува збор за странските директни инвестиции кога ние далеку заостануваме зад другите земји. На пример, мерено по глава на жител во текот на 2004 година Хрватска привлекла за 10 пати повеќе СДИ од нас. Според податоците од Државниот завод за статистика сиромаштијата во Македонија е зголемена од некаде 24-25 отсто во 2001-2002 година, на над 30 отсто во моментот, и тоа во период кога имаме ветувања дека Владата ќе предложи стратегија и ќе изготви мерки за намалување на сиромаштијата. Дури и она што беше затекнато од претходната Вла-

ФАКТИТЕ СЕ ДЕКА СТАПКАТА НА НЕВРАБОТНОСТ Е ЗГОЛЕМЕНА ОД 31,5 ВО 2002 НА 38,6 ОТСТО ВО ПРВАТА ПОЛОВИНА НА 2005 ГОДИНА, А ТОА Е ПОРАСТ ОД 7,1 ПРОЦЕНТНИ ПОЕНИ, ДОДЕКА КАЈ СТАПКАТА ЗГОЛЕМУВАЊЕТО Е ЗА НАД 20 ОТСТО

■ Разговорот го водеше:
Рената МАТЕСКА

☀ Во моментот, опозицијата претставува соодветен репер на работата на актуелнава власт, особено кога станува збор за економските аспекти во сите сегменти. Општ заклучок е дека, и покрај нејзините презентирани податоци за постигнат успех, Вие го тврдите спротивното, наведувајќи свои параметри за Вашите анализи...

СЛАВЕСКИ: Она што не може да се спори на економски план е неуспехот да се реализира ветувањето од актуелната власт, дадено во 2002 година, дека ќе се намали невработеноста во Македонија и дека ќе има по 30.000 нови вработувања во текот на секоја година од владеењето на СДСМ. Имаше дури и поекстремни ветувања, кои народот не ги простува, како она за вработување на по еден член од секое семејство. Тука нема податоци од една или од друга страна, за што би можеле да се спориме, туку фактите се дека стапката на невработеност е зголемена од 31,5 во 2002 на 38,6 отсто во првата половина на 2005 година. Тоа е пораст од 7,1 процентни поени, додека кај стапката зголемувањето е за над 20 отсто. Такво зголемување на невработеноста не може да се толерира и никако не може да се квалификува како малициозност на опозицијата која критикува. За споредба, пораст на стапката на невработеност за 2-3 процентни поени во земји, како што се, на пример, западноевропските, кои во просек бележат стапки на невработеност од околу 6-8 отсто, би претставу-

БУЧКО НЕ МОЖЕ МАНГУПИТЕ ВО С

вал сериозен минус за владата и политичарите на власт. Второ, на планот на пораст на бруто домашниот производ, во 2005 година Македонија е во четвртата година по завршувањето на конфликтот од 2001 година, кој имаше негативни последици по македонската економија. Од она што го слушаме од власта, дека состојбата е стабилизирана, би требало да очекуваме враќање на оние трендови на кои македонската економија се наоѓаше во периодот пред кризата, кога бележевме стапка на растеж повисока од 5 отсто. Но, тоа не се случува, и она на што ние укажуваме е едно опасно продлабочување на јазот, односно заостанување на нашата земја според стапката на раст во споредба со соседните земји, чишто економии растат двојно побрзо од нашата. Зошто е битна стапката на раст? Па, тие земји, а со некои од нив се наоѓаме во заедничка група за асоцирање во евроатлантските структури, додека Бугарија е понапред од нас (таа е земја-кандидат за членка со датум за прием во ЕУ), побрзо го намалуваат јазот во развиеноста, мерено според доходот со помалку доходните земји од Европската унија, создаваат услови за намалување на сиромаштијата, за отворање работни места за младите генерации, и кај нив, всушност, успехот се храни сам од себе. Странскиот капитал доаѓа таму каде што економијата б-

да како изработена готова стратегија, која требаше само да се операционализира, не е искористено. Оттука ние сметаме дека на економски план состојбата е многу лоша и тоа е сериозен неуспех на сегашнава влада.

☀ Според Вас неопходна ни е динамична економија или, пак, статична со ниска инфлација, со ваква макроекономска рамнотежа, со ваков девизен курс...

СЛАВЕСКИ: Јас го разбираам прашањето, но како економист не го прифаќам, тоа не е легитимно прашање затоа што таков модел, таква сигурност како рецепт во економијата не постои. Тоа упатува на препораката: само напуштете ги сегашните основи на економската политика, па ви е загарантиран динамичен раст со нешто повисока инфлација. Цврсто верувам дека макроекономската стабилност треба да се задржи, со неа не треба да се игра и прашањето за растот повеќе треба да се сврти кон извршување на структурните реформи: реформите во рамките на секторот на самите претпријатија, реформи во некои дејности, како што се, на пример, системите за социјална заштита кои заедно влијаат на цената на трудот, и на крај, секако, создавање услови за функционирање на пазарната економија во Македонија. Пазарната економија во

Македонија не функционира, не дава резултати, односно речиси како да ја нема како модел и како што функционира во повеќето држави. Да направиме една мала дигресија. Пред неколку месеци имав средба со висок советник во Кабинетот на претседателот на САД, Џорџ Буш, кој постави многу интересно прашање, кое треба сите да нè загрижи: Зошто пазарната економија, која се покажала супериорна во однос на другите алтернативни модели на организација на општественото производство и функционира и на Запад и на Исток, односно и во повеќето земји во транзиција кои се извлекуваат од стагнација, а и во низа земји во развој, не функционира во Македонија? Барајќи одговор на прашањето ќе дојдеме до една структура во македонската економија каде што некои интереси, интереси на лоби групи, чии претставници станаа моќни олигарси во современи услови, претходно поврзана со начинот на кој беше изведе

еден систем во кој пазарот нема услови да функционира. Не станува збор за барање за целосно либерализиран пазар. Пазарот треба да има одредени контролни механизми, но овде сè е насочено кон служење на интересите на таа олигархија. Значи, сè ова ги раѓа сите други проблеми, како што се: одбивноста кон странскиот капитал, проблемите околу заштита на сопственичките права кои излегоа на површина кога во 2002 година СДСМ формираше Влада, навлегувањето во правата дури и на приватните сопственици, негирањето на легитимитетот на странците како сопственици, отежнувањето на околностите во кои тие функционираат, спроведувањето на договорите итн. Странците се особено хендикепирани кога ќе дојдат да бараат правда на суд - тие немаат многу доверба во нашиот судски систем. Тука лежат причините за стагнација во економијата и пораст на невработеноста и на сиромаштијата, што има

СЛАВЕСКИ: Македонија има одредени фактори на растот, капацитети, потенцијали и тие се основата, она што се вика физичко ограничување за економскиот раст. Кон ова треба да се додадат потенцијалите во областа на физичката и правната инфраструктура и човечкиот капитал и сè тоа треба да се стави во функција на еден забрзан развој. Ние ќе обезбедиме забрзување на економскиот раст. Економскиот раст е основата и најголемиот лек за намалување на невработеноста и на сиромаштијата. Ние ќе ја либерализираме економијата, значи ќе ги разбиеме структурите кои ја поклопија македонската економија, кои ги осакатија институциите, дали се тоа регулаторните агенции, министерствата, судовите, државната администрација и сл. Наместо како досега, во служба на една дузина индустријалци на Република Македонија, факторите на растот треба да се стават во служба на малите и средните претпријатија, на семејните бизниси, кои можат да бидат двигател за раст на македонската економија. Во тој случај ќе дојдат до израз и потенцијалите, особено придонесот на она што се нарекува човечки капитал. Таму каде што се проблемите, таму треба да се бараат и решенијата. Ние го имаме тој пристап. Во секој случај, ќе овозможиме да зајакнат и да станат независни институциите за поддршка на пазарната економија. Такви институции се министерствата и нивните тела, агенциите, потоа регулаторните агенции, како што се Комисијата за заштита на конкуренцијата, Агенцијата за телекомуникации и др. Ќе овозможиме да функционира правниот поредок на територијата на целата држава, сите подеднакво и навремено да ги плаќаат своите обврски кон државата, да има фер остварување на договорите и судење таму каде што треба да се подели правда.

☀️ "Доколку сакаме сериозно да ги достигнеме милениумските развојни цели, свет што сам по себе се управува нема да помогне. Треба да се користат индикаторите на нееднаквоста како навигаторски алатки за да ѝ се даде приоритет на јавната политика на национално ниво. Половични мерки нема да успеат. Светот се наоѓа на крстопат и треба да го направи изборот". Ова се основните пораки од годишниот Извештај за човечки развој на УНДП, неодамна презентирани во Скопје, а според кој, од анализираниите 177 земји, Македонија е на 59. место. Коментар?

СЛАВЕСКИ: Ние можеме за период од неколку години, најверојатно со промена на филозофијата на функционирање на македонската економија, да придонесеме за забрзување на економскиот раст. Да појасниме, индексот на човековиот развој е компониран од не-

ДА СЕ СПРАВИ СО ВОИТЕ РЕДОВИ

СДСМ ЈА ВОДИ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО НАЗАДУВАЊЕ И ГИ ЈАКНЕ ПРОТИВРЕЧНОСТИТЕ ВО ДРЖАВАТА И ВО ОПШТЕСТВОТО

дена приватизацијата, а подоцна користејќи ги сите можни привилегии, кои се врзани за Социјалдемократскиот сојуз како за папочна врвца, го затвораат пазарот и за домашните и за странските инвеститори. Всушност, не е далеку од вистината констатацијата дека во Македонија се создадени услови да функционираат 15-20 големи фирми во сопственост на поранешни социјалистички директори, цврсто поврзани со политиката на СДСМ, а сè друго жилаво се бори во една нерамноправна борба за пазарот во државава.

☀️ Заклучувате дека оваа владејачка гарнитура би требало да си оди. Според Вас, кој е најгорливиот проблем со кој Владата на Владо Бучковски не може да се соочи?

СЛАВЕСКИ: Владо Бучковски, да искористам една мисла на Ленин, изречена во подруг контекст, не може да се справи со мангупите во сопствените редови. Мангупите во редовите на Социјалдемократскиот сојуз се токму оние кои ја диктираат политиката и ја држат Македонија во стагнација, дизајнирајќи

за последица јакнење на противречностите во државата и во општеството.

☀️ Македонија се вбројува во групата среднодоходни земји со бруто домашен производ по жител од 2.550 американски долари. Споредено со, како што велите, нашите колеги кои претендираат за ЕУ, ние сме и под дното. Реформите како да не ни одат од рака. Каква програма Вие би предложиле за постигнување економски раст?

колку составни делови, како што се нивото на доход по жител, очекуваното траење на животот и степенот на образование на луѓето. Ке поставиме основи за зголемување на индексот на човечкиот развој во Македонија. Тоа значи дека со растот ќе се зголемува бруто домашниот производ по глава на жител, а тоа ќе биде една од основните причини за зголемување на квалитетот на животот. Ова создава услови, меѓу другото, за средуваче на системот на здравствена заштита, кој кај нас е очајно лош, што на среден рок може да придонесе и за подобрување на здравствената состојба на населението. Исто така, инвестициите во образованието во сите степени, кои сега се катастрофални, ќе придонесат за една подобра основа за овој составен дел од индексот на човековиот развој да влијае на негово подобрување.

 Владата ја формализира одлуката од дистрибутивниот систем на Електро-стопанство да бидат понудени 90 отсто од акциите, а за ТЕЦ "Неготино" да се бара стратешки инвеститор кој би купил 100 проценти. Ставот на ВМРО-ДПМНЕ е познат, но како Вие би ја спровеле приватизацијата на ЕСМ или, пак, сте на ставот дека таа воопшто не е потребна? Контра на ова, позицијата, пак, прави споредби на начинот на кој претходната власт го приватизира Телеком...

СЛАВЕСКИ: Прво, споредбата со Телеком не е коректна, затоа што станува збор за сосема различни дејности. Она што е инфраструктура во едната и во другата дејност заради природата на дејноста е сосема различна работа. Во областа на телекомуникациите инфраструктурата брзо се менува, дури беше потребно претходно да се дигитализираат телефонските центри за да може Телеком да се приватизира, да се премине кон оптички кабли итн. Инфраструктурата во областа на ЕСМ е статична, на пример, изградени објекти, хидроцентрали, брани, езера и сл. кои се присутни и ќе бидат присутни и ќе служат со десетици години. Оттука, моделот не може да биде ист. Ние бевме упорни со нашите забелешки ЕСМ да не може да се приватизира наеднаш, како една целина, заедно со хидроцентралите и мислам дека нашиот придонес во расправата беше пресуден Владата да отстапи од намерата да го приватизира така како што беше наменливо. Сега се оди на продажба на дистрибуцијата и на ТЕЦ "Неготино". Јас не сум експерт во оваа област, но ги поддржувам нашите експерти, како проф.Туневски и д-р Чинговски, кои и објаснија на јавноста зошто сметаат дека не е опортуну да се продаваат 90 отсто од дистрибутивната мрежа, туку може да се оди со една третина од акциите. Би потенцирал дека ние имаме конзистентен модел кој и е

презентиран на јавноста и со задоволство можеме да констатираме дека таа добро ги примаше нашите аргументи против намерите на власта, насочени кон активноста која можеше да има далекусежни негативни последици за развојот на македонската економија. Всушност, ова е еден голем систем каде што општествените трошоци и користи се различни од она што може да влезе во една калкулација која ја прават сметководителите во однос на цената на некои објекти или на еден систем. Повеќенаменско е значењето на вештачките езера, на браните, на акумулациите, не се само за производство на електрична енергија.

 Велите дека со оглед на тоа што имаме аспирации за членство во ЕУ, ние треба многу побрзо од нив да "трчаме", односно ако тие имаат просечна стапка од два отсто, нашата треба да биде многу повисока, со цел барем донекаде да го намалиме јазот на неразвиеност...

ЗА СПОРЕДБА, МЕРЕНО ПО ГЛАВА НА ЖИТЕЛ ВО ТЕКОТ НА 2004 ГОДИНА ХРВАТСКА ПРИВЛЕКЛА ЗА 10 ПАТИ ПОВЕЌЕ СТРАНСКИ ДИРЕКТНИ ИНВЕСТИЦИИ ОД НАС

ЗА ДА ГО ПОСТИГНЕМЕ ТОА, АКО ТИЕ РАСТАТ СО ПРОСЕЧНА СТАПКА ОД 2-3 ОТСТО, НИЕ МОРАМЕ "ДА ТРЧАМЕ" ПОБРЗО ЗА ДА ГИ ДОСТИГНЕМЕ

СЛАВЕСКИ: Доколку сме сериозни во намерата еден ден да станеме членка на Европската унија, треба да го намалиме јазот во развиеност. Нашиот доход по жител е помал од 10 отсто од просекот на 15-те земји-членки на ЕУ пред минатогодишното проширување. Далеку заостануваме и зад просекот на доходот кој го имаат помалку развиените земји во Европската унија како, на пример, Грција, Португалија, Шпанија, а сега и во споредба со новите земји-членки. Основните услови кои ги поставува ЕУ за прием се прво, земјата да има функционална пазарна економија, и второ, да може економски да се носи со конкуренцијата на заедничкиот пазар. За да можеме да се носиме со таа конкуренција на заедничкиот пазар, да бидеме дел од таа целина, треба барем приближно да го достигнеме нивото на развиеност кое е присутно во подолната доходна група на тие земји. Значи, да се приближиме кон нивните нивоа на доходот. За да го постигнеме тоа, ако тие растат со просечна стапка од 2-3 отсто, ние мораме "да трчаме" побрзо за да ги достигнеме. Оттука, секоја стапка на раст пониска од 5 отсто нам треба да ни носи чувство на незадоволство, дека не

сме на вистинскиот пат на приближување кон ЕУ.

 Последните експертски мерења покажуваат дека стапката на сиромаштија во Македонија достигна 30 проценти, односно дека секое петто семејство во земјата е бедно, всушност се соочува со проблемот од недостиг на средства за обезбедување прифатливо ниво на животен стандард. Доколку Вие сте идниот министер за финансии или, пак, за економија, како би го решиле овој проблем?

СЛАВЕСКИ: Прво, имаме Министерство за труд и социјална политика и Министерство за финансии, во чија надлежност беше изготвувањето на Националната стратегија за намалување на сиромаштијата. Морам да истакнам дека јас прво бев министер за развој кога се почна со некои активности за стратегијата, а подоцна како професор на Економскиот факултет - носител на активностите, координатор за подготовка на Национална стратегија за намалување на сиромаштијата во соработка со Светска банка. Тој проект ние го завршивме, и покрај тешките околности за работа, особено на терен, во текот на 2001 и во дел од 2002 година. Националната стратегија беше акцептирана од Светска банка, но заради промената на власта, новата требаше да го доработи со комплетни мерки во рамките на нивната програма. Факт е дека сегашна власт не зборува за овој проблем. Претходно тие не сакаа ни да го спомнат зборот сиромаштија. Кога сте на власт треба да бидете храбри и на проблемите да им погледнете в очи, а не само да водите сметка дали тоа ќе го наруши вашиот рејтинг, затоа што ќе дојде ден кога сметките ќе мора да се порамнат. Без разлика дали проблемот го криете под килим или не, ќе дојде податок од нашите институции или од тие од надвор, кои според светски призната и усвоена методологија, препорачана од Европската агенција за статистика "Еуро-стат", ќе измерат дека кај нас сиромаштијата пораснала од 25 на 30 отсто. Сега имаме многу повеќе сиромашни граѓани, кои не можат да обезбедат дури ни минимум средства за егзистенција од она што сме имале, да речеме, пред 3-4 години. Она што ние би го направиле, врз основа на досегашните истражувања, е со многу мало иновирање на препораките од Стратегијата спроведување на акционен план на мерки во рамките на сите министерства. Констатиравме дека голем дел од сиромашните живеат во руралните области, особено семејства со возрасни членови кои се занимаваат со земјоделство, а знаеме каква е таму состојбата, какви се цените на земјоделските производи итн. Сè она што се случува на овој план ја зголемува сиромаштијата и на село, односно таа е

поврзана со земјоделието. Ударните економски ресори кои се задолжени за економската политика, како што се финансии, економија, труд и социјална политика, треба да обезбедат услови за забрзан економски раст. Забрзаниот економски раст, иако не е единствениот лек, тој е претпоставка за намалување на сиромаштијата. Со мерките на социјална заштита можно е да се вршат корекции таму каде што некои лица навистина не ќе можат сами да си помогнат. А целта на секоја политика треба да биде да им

за транспорт и врски, кое го решава прашањето на урбанизмот, проекти од секаков вид. Би се барала и странска помош, донации за урбана обнова на некои подрачја кои се најзагрозени. Зборувам за територијата на Скопје, за делови од градот, пред сè, дивоизградени населби во кои сепак живеат луѓе, тие се реалност и не можеме преку ноќ да ги иселиме. Но, во меѓувреме треба да се направат напори за облагородување на овој простор, дури и од аспект на безбедноста. Некаде проблемот се решава

ку не успеа да го запре трендот, тој е во пораст.

 Министерството за финансии ги заврши преговорите со мисијата на Светска банка за добивање на Првиот програмски заем за развојни политики ПДПЛ1 аранжман. Ваквите пари треба да се враќаат. Колку аранжманите навистина ни се неопходни?

СЛАВЕСКИ: Овој аранжман спаѓа во оние кои настојуваат да придонесат во зголемувањето на капацитетите за управување, односно квалитетот на управувањето. Во последниве неколку години "доброто управување" е еден од приоритетите на Светска банка. Имено, нивните стратегии имаат направено низа истражувања во практиката на земјите за управувањето. Всушност, тоа е квалитетот на институциите кои ги има една земја, кој неминовно треба да се подобри. Неопходни се реформи во државната администрација, функционирањето на јавните претпријатија, судовите, односно правниот систем кој кај нас е детектиран како еден од основните проблеми и жаришта на кризата. Сега прашање е дали сегашната Влада располага со капацитет и политичка волја, односно дали зацртаните реформи ќе бидат остварени.

 Колку промената на власта би нè довела до посакуваната благосостојба? Имате ли некое инстант-експресно економско решение за промена на катастрофалната ситуација во државата?

СЛАВЕСКИ: Во нашата програма, која е во подготовка, ние настапуваме со реални ветувања. Сакаме да ги соочиме луѓето со реалноста. Ќе настојуваме да ги ослободиме нивните потенцијали, кои сега се ставени во строго утврдени рамки од некои структури, лоби групи кои управуваат со македонската економија. Ќе ги создадеме сите услови македонската економија да се помрдне од мртвата точка во која сега се наоѓа, вклучувајќи и создавање благоприятни услови за инвестирање од странство, нешто што сегашнава власт или наследниците на поранешните комунисти не можат да го обезбедат во македонската економија. Тоа е анимозитет кон капиталот од надвор и сопственичките права на другите. Кај нив постои страв да не се изгуби контролата над економијата, а со тоа и над политиката, над општеството. Ние контролата ќе им ја препуштиме на луѓето, тие да бидат господари на своите судбини. Оние кои имаат капитал да го инвестираат и во тоа да бидат заштитени, оние кои располагаат со човечки капитал или сакаат да го градат да можат да се образуваат, дообредуваат, да работат на креативни работни места. Но, сè ова во рамките на реалноста и на реалните ветувања кои произлегуваат од нашата партија.

АКО ПРОДОЛЖИ ТРЕНДОТ НА ПОРАСТ НА БЕДАТА, СЕ ПЛАШАМ ДЕКА ВО НАРЕДНАТА ГОДИНА СТАПКАТА НА СИРОМАШТИЈА БИ МОЖЕЛА ДА СЕ ПРИДВИЖИ КОН 33-35 ОТСТО, ШТО Е ТРАГИЧНО

се помогне на луѓето да си помогнат себеси. На пример, во групата невработени има лица кои 10-12 години чекале работа и сега нивните квалификации се застарени. За нивно вклучување на пазарот за работна сила се потребни активни мерки за дообука, преквалификација, доквалификација итн. Натаму, може со други мерки да се таргетира т.н. урбана сиромаштија. На територијата на РМ имаме идентификувано повеќе од стотина населби кои се субстандардни, со никакви услови за живеење. Во главниот град има повеќе од 20, а тоа е работа со која не можеме да се гордееме. Тука се мерките на Министерството

со уривање на една-две куќи, секако дека треба да се најде дом за оние кои остануваат без него, така што се овозможува заеднички јавен простор каде што луѓето ќе се собираат, ќе разменуваат мислења, ќе се социјализираат или, пак, ќе се овозможи пристап на болничко, пожарникарско, полициско возило. Да заклучам, склоп на мерки во рамките на еден акционен план врз основа на досегашните истражувања и Националната стратегија за намалување на сиромаштијата, кои можат да придонесат за почнување на решавањето на овој проблем. Сегашнава власт не само што не успеа да ја намали сиромаштијата ту-